

SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN TÜRKÇE ÖĞRENME YAŞANTILARI (AMAÇLARI VE SÜREÇTE YAŞADIKLARI SORUNLAR) ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Muhammed TUNAGÜR* Mehmet Nuri KARDAŞ**

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de yaşayan Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenme yaşantılarını, Türkçe öğrenme amaçları ve süreçte yaşadıkları sorunlar bağlamında incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasına uygun olarak tasarlanan çalışmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2017-2018 öğretim yılı bahar döneminde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi’nde (TÖMER) Türkçe eğitimi alan Suriyeli 12 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracıyla elde edilen verilerin analizinde nitel analiz tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin görüşleri üzerinde yapılan analiz çalışmaları neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır: Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenme amaçları /gerekçeleriyle ilgili sekiz tema belirlenmiştir. Bu temalar “Türkiye’de yaşamak, Yeni bir dil öğrenmenin önemini bilme, Türkçenin önemli bir dil olması, Türkçe öğrenme zorunluğu, Türkiye’de sağlıklı bir eğitim almak, Türkiye’yi sevmek, Ailelerine yardımcı olmak ve Sosyal yaşam i şeklindedir. Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları güçlüklerle ilgili görüşleri yedi ana tema altında toplanmıştır. Bu temalar “Dil becerileri, Sosyal ilişkiler, Kültürel adaptasyon, Alfabe farklılığı, Dilsel özellikler, Kişisel nedenler, Söz varlığı” şeklindedir. Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenme gerekçeleri arasında “Türkiye’de yaşamak, Türkiye’de eğitim almak ve sosyal yaşama uyum öne çıkmaktadır. Türkçe öğrenirken yaşadıkları sorunlarda ise dil becerileri, Türkçe’nin kendine özgü dilsel özellikleri ve sosyal ilişkilerin öne çıktığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğrenme, Suriyeli öğrenciler, amaçlar, sorunlar.

A Study on the Turkish Learning Experiences of Syrian Students (Aims and Problems in the Process)

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the Turkish learning experiences of Syrian students living in Turkey in the context of their Turkish learning objectives and the problems they experience in the process. Case study, one of the qualitative research designs, was used. The data were collected with a semi-structured interview form. The sample of the research consists of 12 Syrian students studying Turkish at Van Yüzüncü Yıl University Turkish Teaching Center (TÖMER) in the 2017-2018 academic year. Content analysis was used in the analysis of the data. Eight themes related to the aims/reasons of Syrian students learning Turkish were determined. These themes are “Living in Turkey, Knowing the importance of learning a new language, Turkish being an important language, the necessity of learning Turkish, loving Turkey, Helping their families and Social life. The opinions of Syrian students about the difficulties they experience while learning Turkish are gathered under seven main themes. These themes are "Language skills, Social relations, Alphabet difference, Linguistic characteristics, Personal reasons, Vocabulary". It has been determined that

* Arş. Gör. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, mutunagur@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-6427-6431.

** Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, mnkardas@hotmail.com, Orcid: 0000-0001-6732-7815.

language skills, specific linguistic features of Turkish and social relations come to the fore in the problems they experience while learning Turkish.

Key Words: Learning Turkish, Syrian students, aims, problems

Giriş

Yerli veya yabancı tüm insanların temel iletişim araçları olan dil, insanların kendilerini geliştirmelerinde, farklı kültürler tanımalarında ve yeni kültürlere uyum sağlamalarında belirleyici faktördür. Bu nedenle ana dilin dışında en az bir yabancı dil bilmeye tarih boyunca büyük önem atfedilmiştir. “Bir lisan bir insandır” deyişi bu önemi vurgulamak için kültürümüzde söylenelemiştir.

En az bir yabancı dil öğrenmek kişi ve toplum gelişimi için büyük önem arz etse de dil öğrenme süreci çoğu kişi için pek de kolay olamamaktadır. Nitekim hedef dilin öğrenilmesi sürecinde başarıyı doğrudan etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Boylu ve Işık (2020, s.114)’a göre “yabancı dil öğrenim sürecinde bireylerin dili öğrenme amaçları, bilişsel yetkinlikleri, dili öğrendikleri ortam vb. hususlar dil öğreniminin hızını, verimliliğini ve kalitesini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle dil öğretiminin ilk aşaması olan planlama, dili öğrenen hedef kitlenin özellikleri, dili öğrenme amaçları, dilin öğrenileceği ortam vb. hususlar göz önünde bulundurulmadan yapılamaz.” Yine Boylu, Çal ve Ustabulut (2018)’a göre, konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklar da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde etkili bir unsurdur.

Türkiye’de dil öğrenen hedef kitlenin demografik özellikleri oldukça çeşitlilik göstermektedir. Türkçe öğrenmek isteyen çocuk, genç, yaşlı, mülteci, öğrenci, asker, ev hanımı, iş insanı, esnaf, eğitimci vb. Türkçe öğrenme amaçları da haliyle farklılık gösterebilmektedir. Türkçe öğrenme amaçlarının birbirinden farklılık arz etmesi, Türkçe öğrenme etkinliklerinin planlanmasını da doğrudan etkileyen bir unsurdur.

Çeşitli gerekçelerle Türkiye’ye gelen yabancı sayısı her geçen gün artmaktadır. Milli politika açısından yabancılara Türkçe öğretmek Türkçenin dünya dili olması yolunda atılan önemli bir adım olarak görülse de bu adımı atma çalışmaları 2012 yılından itibaren farklı bir boyut kazanmıştır.

Suriye’de patlak veren iç savaş, milyonlarca Suriyelinin Türkiye’ye iltica etmesine neden olmuştur. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2020) verilerine göre Türkiye’ye iltica eden Suriyeli sayısı 3.587.578 olmuştur. Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin şehirlere homojen dağılmadığı, kendi kültürlerine yakın sosyal yaşamın olduğu Şanlıurfa, Gaziantep, Hatay, Kilis, Mersin, Adana gibi kentlerde daha yoğun yaşadıkları gözlemlenmektedir. İş olanaklarının iyi olduğu Konya, İstanbul, Bursa, İzmir’de de Suriyeli mülteciler yoğun olarak yaşamaktadırlar (GİGM, 2020). Yine GİGM (2020) verilerine göre Suriyeli mültecilerin yaklaşık 2 milyonu eğitim çağında, yani 7-29 yaş aralığındadır. Bu veri, Türkiye’deki 2 milyon Suriyeliye vakit geçirilmeden Türkçe öğretmenin hayati önemini ortaya koymaktadır.

Türkiye’ye yerleşen ve çeşitli iş kollarında çalışmaya başlayan Suriyelilerin sosyal yaşama entegrasyon sürecinin sağlıklı gerçekleşmesi için ilgili kurumlar tarafından yapılan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Eğitim çağındaki genç nüfusa Türkçe öğretme çalışmaları bu bağlamda önemli bir yer tutmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesindeki kurslar, devlet ve vakıf üniversiteleri bünyesindeki TÖMER’ler bu bağlamda önemli eğitsel çalışmalar yürütmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve uygulamaya konan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programları (MEB, 2016;2017) ile Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı (TMV, 2019) Türkçe öğretiminin genel çerçevesini çizmesi bakımından önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine uyumunu/entegrasyonuna katkı sağlamak için hazırlanan PICTES (Promoting Integration of Syrian Children to Turkish Education System) projesine de bu bağlamda önemli bir misyon yüklenmiştir. Tüm bu gelişmeler Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi/öğrenimi konusunu daha popüler hale getirmiştir.

Bu bağlamda 2012 yılından itibaren yabancılara Türkçe öğretimi alanında yayımlanan bilimsel çalışma sayısında büyük bir ivme görülmektedir. Bu bilimsel çalışmalar, yabancılara ve bilhassa Suriyelilere Türkçe öğretme sürecine yön vermesi bakımından büyük işlevler görmektedir. Nitekim Türkçe öğretim programları çerçevesinde etkili, başarılı bir Türkçe eğitimi verebilmek için ön koşul hedef kitlenin ilgileri, ihtiyaçları, süreçte yaşadıkları sorunları bilmektir.

Suriyelilerin Türkçe öğrenme süreçleri üzerine alanyazında yapılan bazı çalışmalar göze çarpmaktadır. Bölükbaş (2016) tarafından yapılan çalışmada İstanbul’da yaşayan Suriyeli mültecilerin dil öğrenme ihtiyaçları incelenmiştir. Araştırma sonucunda mültecilerin en çok Türkiye’de üniversite okumak ve Türkiye’de hayatlarını devam ettirebilmek için Türkçe öğrenmek istedikleri; Türkçe kullanırken en çok resmî işlemler sırasında zorlandıkları; Türkçe öğrenirken konuşma ve yazma çalışmalarına çok önem verdikleri; konuşma becerilerini geliştirecek kurslara ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Boylu ve Işık (2020) yaptıkları çalışmada Suriyeli mültecilerin yoğun olarak yaşadığı illerde Türkçe öğrenme süreçlerini öğretmen görüşlerinden hareketle incelemişlerdir. Çalışma neticesinde öğrenim görülen “sınıftaki bütün öğrencilerin Arapça bilmelerinin onlara Türkçe öğretimi sürecinde olumlu ve olumsuz yönlerinin olduğu, öğrencilerin yaşadıkları illerde halkın Arapça bilmesinin ve Suriyelilerin o bölgede yoğun olmalarının öğrencilerin derslerde öğrendiklerini dışarıda pratiğe dönüştürebilecek imkânların az olmasına neden olduğu, bu durumun da öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecini olumsuz anlamda etkilediği” belirlenmiştir. Yıldız (2013) da araştırmasında ana dili Arapça olan Suriyelilerin Türkçe öğrenme süreçlerinde yaşadıkları en önemli sorunun Arapça mantığı ile Türkçe öğrenmeye çalışmaları olduğunu belirlemiştir.

Alan yazında Suriyeli öğrencilerin/öğrencilere Türkçe öğrenim/öğretim süreçleri üzerine hazırlanmış daha birçok araştırma saymak mümkündür (Altıntaş, 2018; Boylu ve Işık 2019; Bölükbaş, 2016; Çetin, 2016; Erdem, Kaya, Yılmaz, 2017; Ergen ve Şahin, 2019; Morali, 2018; Özdemir, 2017; Soylu, Kaysılı ve Sever, 2020; Ünal, Taşkaya ve Ersoy, 2018).

Bulut, Kanat Soysal ve Gülçüçek (2018) Türkçe öğretmenlerinin görüş ve gözlemlerini, Boylu ve Işık (2019) Suriyelilere Türkçe öğreten öğretmenlerin yaşadıkları güçlükleri, Bölükbaş, (2016) genel olarak Suriyeli mültecilerin dil ihtiyaçlarını, Çetin (2016), Suriyelilerin sosyal yaşama entegrasyonunu, Dönmez ve Paksoy (2015) Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmede yaşadıkları sorunları, Ergen ve Şahin, (2019) sınıf öğretmenlerinin Suriyelileri eğitirken yaşadıkları sorunları, Gün (2015) öğretim elemanlarının Suriyeli öğrencilere Türk kültürü aktarımına ilişkin görüşlerini, Morali (2018) Suriyelilere Türkçe öğretirken karşılan sorunları işlemişlerdir. Üniversitelerde Türkçe öğretimi veren TÖMER’lerde Türkçe eğitimi alan Suriyeli üniversite öğrencilerinin Türkçe öğrenme gerekçeleri/amaçları ve Türkçe öğrenme sürecinde yaşadıkları sorunları öğrenci görüşlerinden hareketle inceleyen herhangi bir çalışmaya alanyazında karşılaşılmamıştır. Bu çalışma bu yönüyle özgündür ve alana katkı sağlamaktadır.

Bu bağlamda çalışmanın problem cümlesini, “Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenme yaşantıları nasıldır?” oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın alt problem soruları şu şekilde belirlenmiştir:

1. Türkiye’de eğitim alan Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları güçlükler nelerdir?
2. Suriyeli öğrenciler hangi gerekçelerle Türkçe öğrenmektedirler?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, araştırmacının sınırlandırılan herhangi bir durum veya bu durumları nitel veri toplama yöntemleri olan gözlem, görüşme ve doküman aracılığıyla ayrıntılandırarak verilere ulaşma sürecidir. Bir diğer ifade ile belirlenen bir durumun kaynak çokluğu aracılığıyla derinlemesine tanımlanması olarak belirtilebilir (Creswell, 2016).

Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcıları Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi TÖMER bünyesinde eğitim alan 12 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Öğrencilerin tamamı araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılar 2017-2018 öğretim yılı bahar döneminde Türkçe eğitimi alan öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Suriyeli Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Boyut	Demografik Özellik	f
Cinsiyet	Erkek	9
	Kadın	3
Ana dil	Arapça	12
Bilinen	Fransızca	1
	Diğer	5
Diller	İngilizce	1
	Kürtçe	1
	Bulgarca	1
Türkçe Seviye	Türkmençe	1
	B2	7
	B1	5

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya gönüllü olarak toplamda 12 misafir öğrencinin katıldığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerin dokuzu erkek üçü ise kadındır. Tamamının ana dilleri Arapçadır. Arapça dışında bir öğrenci Fransızca, beş öğrenci İngilizce, bir öğrenci Kürtçe, bir öğrenci Bulgarca, bir öğrenci de Türkmençe bilmektedir. Öğrencilerin beşi A2 yedisi ise B2 kurunda eğitim almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. İlk şeklinde beş açık uçlu soru bulunan form kapsam geçerliği için alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuş ve formda yer alan iki maddenin çıkarılması uygun bulunmuştur. Formun son şeklinde kısa, açık anlaşılır üç açık uçlu soru yer almıştır. Veri toplama aracında yer verilen sorular şu şekildedir.

1. Türkçe Öğrenirken hangi zorluklarla karşılaşıyorsunuz? Anlatınız.
2. Niçin Türkçe öğreniyorsunuz? Anlatınız
3. Türkçe öğrenme yaşıntılarımızla ilgili neler eklemek istersiniz?

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde nitel analiz tekniklerinden “içerik analizi” kullanılmıştır. İçerik analizinde amaç; veri toplama araçlarıyla elde edilen verilerin kolay açıklanması ve yorumlanması için benzer yönlerinin temalar ve kavramlar altında birleştirilmesi işlemlerini kapsamaktadır. Ön incelemede amaca hizmet etmeyen veriler ayıklanmıştır.

Analiz sürecinin nesnel yapılabilmesi için farklı değerlendiricilerin kodlama, tema ve alt temaları oluşturmada görev alması önem arz etmektedir (Büyüköztürk, vd., 2016, s.257). Bu çalışmada da verilerin kodlanması, temalandırılması işlemleri iki farklı alan uzmanı tarafından birbirinden bağımsız ve eş zamanlı olarak yapılmıştır. Farklı kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik oranı, Miles ve Huberman’ın (1994) formülü kullanılarak hesaplanmış (Görüş Birliği/ (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)=Güvenirlik) ve 0,80 olarak bulunmuştur. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin kodlanmasında kelime, cümle ve paragraflardan yola çıkarak kodlar oluşturulmuştur.

Suriyeli misafir öğrencilerin görüşlerinde yer alan benzer kavramlardan hareketle ana tema ve alt temalar belirlenmiş, frekans değerleri hesaplanarak tablolştırılmıştır. Tabloların hemen altlarında tablo verileri açıklanmış ardından öğrencilerin görüşlerinden direkt alıntılar yapılarak tabloda verilen bulgular desteklenmiştir.

Öğrencilerden görüşme formundaki sorulara verdikleri cevaplar yazılı olarak alınmıştır. Bunun nedeni öğrencilerin Türkçe konuşmada kendilerini yeterince ifade edememeleridir. Öğrenciler kendilerini yazılı olarak daha rahat ifade edeceklerini belirtmeleri üzerine bu yola başvurulmuştur. Bu nedenle alıntılar öğrencilerin cümlelerinde değişiklik (imla, noktalama ve anlatım) yapılmadan yapılmıştır. Anlaşılması güç olan cümleler standart Türkçeleriyle birlikte verilmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan bu cümleler parantez içinde verilmiştir. Doğrudan alıntılar hangi öğrenciye ait olduğunun belirtilmesi için her öğrenciye farklı kodlar verilmiş ve bu kodlar alıntılanan cümlelerin başında parantez için verilmiştir. Örneğin, İlk Erkek Öğrenci (EÖ1), Üçüncü Kız Öğrenci (KÖ3)

Tablolarda verilen bulgular ve alıntılanan öğrenci görüşleri yorumlandıktan sonra diğer temalara geçilmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın soruları çerçevesinde içerik analizi sonucunda ulaşılan bulgular verilmiştir.

1. Türkiye’de eğitim alan Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları güçlükler nelerdir? problem sorusuyla ilgili elde edilen bulgular yedi ana tema altında aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. “Dil becerileri” ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin bulgular

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Dil Becerileri	Konuşma/Anlatma	9
	Dinleme /Anlama	4
	Okuma/Anlama	4
	Dilbilgisi	3
	Yazma/Anlatma	1

Tablo 2’de Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenirken zorlandıkları dil becerilerine ilişkin veriler görülmektedir. Tablo incelendiğinde Misafir öğrencilerin Türkçe öğrenirken güçlük çektikleri dil becerilerinin sırasıyla Konuşma (f=9), Dinleme (f=4), Okuma (f=4), Dilbilgisi (f=3) ve Yazma (f=1) şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. Misafir öğrenciler en çok konuşma becerisinde en az ise yazmada zorlanmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin bu yöndeki görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

(EÖ8) ...yazmayı çok iyi biliyorum, yani herhangi bir şey dinliyorsa yazabilirim.

(EÖ6) Türkçe okurken hızlı okuyamıyorum.

(KÖ3) Her zaman insanlar burda hızlı hızlı konuşurlar. bu konuşma benim için çok zor olurdu.

(EÖ5) Komik bir şey de var mesela çarşıda hiç kimse benim türkçemi anlamıyordu ama çok şükür hocalarım benim türkçemi anlıyorlardı.

(EÖ4) Türkçem gelişmesini istiyorum hem konuşmada hem dinlemede ama hiç yolunda gitmiyor.

(EÖ3) Yazmalarım ilk zamanlarda çok kotuydu yavaş yavaş düzeldim. (Yazılarım ilk zamanlarda çok kötüydü, yavaş yavaş düzelttim.)

(EÖ3) Arkadaşlarım konuşurdular zaman her şey anlamıyorum ne söylüyorlar, bunun için hemen filimlere izledim. Müziklere dinledim romanlardan okudum öyle Türkçemi geliştirdim. (Arkadaşlarım konuştuklarında ne söylediklerini anlamıyordum. Filmler izledim, müzik dinledim, roman okudum, Türkçemi geliştirdim.)

(EÖ8) Türkçe konuşurken sadece bir zorluk karşılaşıyorum. O zorluk konuşmaktır.

(EÖ8) Bir kişiyle konuşuyorsam her şey anlatabilirim ama zorla ve hatalarla, yani o kişi ne konuşuyorum ve ne istiyorum beni anlıyor.

(EÖ8) Okumak için her cümle ve her şey okuyabilirim lakin yavaşça.

(EÖ4) *Hızlı bir şekilde konuşma, Türkçenin zorluğundan biridir. Türkler çok hızlı konuşuyorlar ben de onların gibi konuşamıyorum.*

(KÖ1) *Turçe öğrenirken en zorluklar karşıyorum eTkileri; Hem anlamak hem talaFuz etmek zor geliyor beni. (Türkçe öğrenirken zorluklarla karşılaşıyorum. En çok, anlamak ve telaffuz etmek zor geliyor bana.)*

Suriyeli öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde en çok şikâyet ettikleri durumun Türklerin hızlı konuşmaları olduğu anlaşılmaktadır. Daha çok hızlı konuşmalar nedeniyle dinleme/anlamada da problem yaşadıkları, konuşurken telaffuz hataları yaptıkları bu nedenle doğru anlaşamadıkları öğrenci ifadelerinde görülmektedir. Yazma becerisi öğrencilerin en az şikâyet ettikleri dil becerisidir. Ancak bazı öğrencilerin cümleleri incelendiğinde yazma alanında da (özellikle imla ve söz dizimi) pek başarılı olmadıkları söylenebilir. Türkçe Öğrenme sürecinde sosyal ilişkiler ile ilgili yaşanan sorunlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. “Sosyal ilişkiler” ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin bulgular

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Sosyal İlişkiler	Çarşı-pazardaki ilişkiler	2
	Sınıfta Türk öğrenci olmaması	1
	Arkadaşlıklar	1
	Barınma ihtiyacı	1

Tablo 3’te Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde “Sosyal İlişkiler” teması ile ilgili yaşadıkları sorunlar alt temalarda gösterilmiştir. Çarşı-pazardaki ilişkiler (f=2), Sınıfta Türk öğrenci olmaması (f=1), Arkadaşlıklar (f=1) ve Barınma ihtiyacını (f=1) giderme ile ilgili sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Öğrencilerin bu yöndeki görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

(EÖ7) *Türkiyeye ilk geldiğimde çok zorlukla karşılaştım. Mesele ev kiralık aradığımız zaman hiç anlamıyoruz ve üniversitede kayıt yaptığım zaman çok sorunlar karşılaştım.*

(EÖ5) *Bazı sesler ana dilimde yok onların söylemesi zordur benim için. Sorunlar de çok ondan sanırımki sınıftaşlarım rahatsız ediyorum bazı zaman vardı hiç kimse beni anlamıyordu bu yüzden benim canım çok sıkıldı.*

(EÖ4) *Çünkü Türk arkadaşım yok sınıfımızda hep yabancı öğrenci var ve arabçe biliyorlar, bu yüzden Türkçem fazla gelişmiyor.*

(EÖ7) *Türkçe öğrenmeden önce çarşıda beni kandırdılar Ama Türkçe öğrendikten sonra ben pazarlık yapıyorum.*

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde Türkçeyi iyi düzeyde öğrenememelerinin sebeplerinden birinin sınıflarında Türk öğrencinin olmaması olduğu anlaşılmaktadır. Sınıfta öğrenim gören tüm öğrencilerin Arap olması öğrenme ortamında da kendi ana dillerini kullanmaya devam ettikleri, bu durumun da hedef dilde iletişimi sekteye uğratma sonucunu doğurduğu söylenebilir. Türkçe iletişim kuramamanın sosyal ilişkilerde önemli sorunlar doğurduğu söylenebilir. Kültürel uyum temasıyla ilgili bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. “Kültürel adaptasyon” ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin bulgular

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Kültürel adaptasyon	Farklı ağızlar	1
	Farklı dil	1

Tablo 4’te Türkçe öğrenme sürecinde misafir öğrencilerin yaşadıkları kültürel uyumla ilgili sorunlar nedenleri alt temalar olarak verilmiştir. Farklı ağız (f=1)’lar ve Farklı dil (f=1)’e maruz kalmak kültürel uyumla ilgili temel sorunlar olarak belirlenmiştir. Misafir öğrencilerin bu yöndeki görüşleri şu şekildedir:

(EÖ4) *Bazı söylediklerini anlamıyorum, bu da yeni bir sıkıntı. Çünkü şehirden şehire ağız değişiyor. Özellikle Karadeniz bölgesindeki ağız.*

(EÖ7) *ilk zaman kimseyle ulaşmak zordur çünkü başka bir dilde konuşuyorlar.*

Katılımcılar, Türkçe öğrenmeye başladıklarında hedef dilde iletişim kurmakta zorlandıklarını, farklı şehirlerde Türkçenin farklı ağızlarla konuşulmasının dil öğrenme süreçlerini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Dil öğrenme süreçlerinde Alfabe farklılığı ile ilgili yaşanan sorunlar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. “Alfabe” ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin bulgular

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Alfabe	Alfabe farklılığı	2

Tablo 5’te Suriyeli öğrencilerin Türkçe Öğrenme sürecinde alfabe ile ilgili yaşanan sorunlar görülmektedir. Buna göre bazı katılımcılar, “Türkçe öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyen temel nedenlerden biri olarak “alfabe farklılığı” (f=2)’ni görmektedirler. Misafir öğrencilerin bu yöndeki görüşleri şu şekildedir:

(EÖ4) *Bazen okumakta zorlanıyorum çünkü Türkçede kullanılan harfler Bezikiden çok farklı biri Latince biri biri Arapça*

(EÖ9) *Türkçe alfabesi arapçadan tam farklıdır. ...Dil öğrenmek kolay bir kelime değil biraz çaba göstermemiz gerekir*

Misafir öğrencilerin görüşleri incelendiğinde alfabe farklılığından dolayı Türkçe metin/yazı okumakta zorlandıkları, bunun için daha çok çaba sarf etmeleri gerektiği anlaşılmaktadır. Misafir öğrencilerin Türkçe Öğrenme sürecinde Türkçenin özellikleri ile ilgili yaşadıkları sorunlar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. “Dil özellikleri” ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin bulgular

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Dil özellikleri	Arapça ve Türkçenin yapısal farklılıkları	6
	Cümle özellikleri	3
	Ses özellikleri	3
	Sözcük transferi	2
	Sözcük çekim ve türetimi	2
	Eklerin çeşitliliği ve çokluğu	1
	Sözcük özellikleri	1
	Sözcüklere yüklenen anlamlar	1

Tablo 6’da Suriyeli misafir öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde Türkçenin dil özellikleri ile ilgili karşılaştıkları sorunlar görülmektedir. Tablodaki alt temalar incelendiğinde misafir öğrencilerin sırasıyla “Arapça ve Türkçenin yapısal farklılıkları (f=6)”, “Cümle özellikleri (f=3)”, “Ses özellikleri (f=3)”, “Sözcük transferi (f=2)”, “Sözcük çekim ve türetimi (f=2)”, “Eklerin çeşitliliği ve çokluğu (f=1)”, “Sözcüklerin özellikleri (f=1)” ve “Sözcüklere yüklenen anlamlar (f=1)” konularında problem yaşadıkları anlaşılmaktadır. Misafir öğrencilerin bu yöndeki bazı görüşleri aşağıda verilmiştir:

(EÖ2) *biz süryede yabancı dillerden ingilizce öğreniyoruz bu yüzden bazen bir kelime ediyorum Türkçe zannediyorum ve sonuçta ingilizce çıkar. (Suriye’de yabancı dil olarak İngilizce öğreniyoruz. Türkçe öğrenirken Türkçe zannettiğimiz bazı kelimelerin İngilizce olduğunu fark ediyoruz.)*

(KÖ3) *Arapçanın cümlesi şaklinde Türkçenin cümlesinden çok farklı için. (Türkçenin cümle yapısı Arapçanın cümle yapısından çok farklı olduğu için)*

(EÖ9) ...üstelik türkçede çok ekler var bunun için karıştırabilirdik. (Türkçede çok ek olduğu için karıştırdık)

(EÖ9) Bildiğiniz gibi dil öğrenmek kolay değil ve çok zorluklarla karşılaştım. Özellikle türkçe dili arapça veya İngilizce gibi değil, kurallarda ve konuşmada çok değişiklik var.

(EÖ6) bazı cümlelerin manasını Tam söyleyemiyorum.

(KÖ3) Türkçenin cümlesinde eklemeler vardır. Filleri ve isimleri için bu eklemeler kullanabiliriz. Ama Arapçada böyle bir şey yoktur. (Türkçe cümlelerde geçen fil ve isimlere ekler eklenir Arapçada böyle bir şey yoktur.)

(EÖ9) çok zorluklarla karşılaştım örneğin arapçada fiili cümlenin başında kullanılır ama türkçede en sonunda kullanılır.

(KÖ3) Arapça'dan Türkçe çok kelimeler almış ama hepsiler değiştir anlam ve Telaffuz. (Türkçe Arapçadan çok kelime almış ve hepsinin anlam ve telaffuzlarını değiştirmiş)

(EÖ3) Türkçedeki ünlüler farklıdır. Türkçede başladığım zaman çok zorlandım bu seslerin televizyonu (Türkçedeki ünlüler farklıdır. Türkçe öğrenmeye başladığımda bu seslerin telaffuzunda çok zorlandım.)

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde en çok şikâyet ettikleri durumun Türkçenin yapısal özellikleri olduğu anlaşılmaktadır. Arapça ve diğer yabancı dillerden Türkçeye transfer edilen kelimelere yüklenen yeni anlamlar, Türkçenin kendine has söyleyiş özellikleri, sesler, kelime türetimi ve ek çeşitliliği vb. öğrencilerin şikâyet ettiği başlıca konulardır. Öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları bazı kişisel sorunlar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. “Kişisel” sorunlarla ilgili bulgular

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Kişisel	Sözcükleri ezberleyememe	1
	Ezberlenen sözcükleri unutma	1

Tablo 7'de öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları kişisel sorunlar görülmektedir. Alt temalarda öğrencilerin “Sözcükleri ezberleyememe (f=1)” ve “Ezberlenen sözcükleri unutma (f=1)” konularında şikâyet ettikleri görülmektedir. Misafir öğrencilerin bu yöndeki görüşleri şu şekildedir:

(EÖ2) türkçe öğrenmek başladım zaman çok kelimeler ve filler izbarledim ve sonra sürekli unutuyorum. (Türkçe öğrenmeye başladığımda çok kelime ezberledim ama sonra sürekli unutuyorum.)

(EÖ6) Yeni kelimelerle karşılaşıyorsun, benim bilmediğim kelimeler de var.

Öğrencilerin kendilerinden kaynaklanan sorunların; sözcük ezberleyememe, ezberledikleri sözcükleri çabuk unutmaları olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenciler her ne kadar Türkçeyi doğal ortamda öğrenme imkânına sahip olsalar da kendi arkadaş çevreleriyle hedef dil yerine kendi ana dilleriyle iletişim kurmalarının (gözleme dayanan bir tespit), yeni sözcüklerle karşılaşma, yeni sözcükler öğrenmelerini olumsuz etkilediği söylenebilir. Öğrencilerin söz varlığı ile ilgili yaşadıkları diğer sorunlar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. “Söz varlığı” ile ilgili yaşanan sorunlar

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Sözvarlığı	Az sayıda sözcük bilme	1
	Cümleleri anlayamama	1

Tablo 8'de öğrencilerin söz varlığıyla yaşadıkları sorunlar görülmektedir. Tablo incelendiğinde öğrencilerin “Az sayıda kelime bilme (f=1)”, “Cümleleri anlayamama (f=1)” söz varlığı ile ilgili yaşadıkları temel sorunlar olduğu anlaşılmaktadır.

(EÖ2) *Anne dilim arabçadır ve arabçadan türkçeyi çok kelimeler gelmiş ama ya manası değişiyor yada telaffuzu değişiyor. (Ana dilim Arapçadan Türkçeye çok kelime geçmiş, Türkçeye geçen kelimelerin ya anlamları ya da telaffuz şekilleri değişiyor.)*

(EÖ6) *Türk adam (insanlar) hızlı ve farklı konularda konuşurken konuştuğu kelimelerin bazısını anlamıyorum.*

Az sayıda sözcük bilmek, bilinen sözcüklerin yan anlamlarını bilememek konuşmada söylenen cümleleri anlamamaya sebep olduğu söylenebilir. Öğrencilerin bu sorunun üstesinden gelebilmeleri için öncelikle sözcük hazinelerini geliştirmeleri gerekmektedir. Aksi durumda okuma, yazma becerileri de istenen düzeyde gelişmeyecektir.

Çalışmanın ikinci amaç sorusu ile ilgili bulgular aşağıda sunulmuştur.

1. Suriyeli öğrenciler hangi gerekçelerle Türkçe öğrenmektedirler? Problem sorusuyla ilgili bulgular sekiz ana tema altında aşağıda verilmiştir.

Tablo 9. “Türkiye’de yaşamak” temasıyla ilgili bulgular

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Türkiye’de yaşamak	Türkiye’de yaşadığım için	10
	Türkiye’de yeni bir hayata başladığım için	7

Tablo 9’da Türkiye’de Türkçe eğitimi alan Suriyeli misafir öğrencilerin Türkçe öğrenme ihtiyaçlarına ilişkin bulgular görülmektedir. “Türkiye’de yaşamak” ana teması ile ilgili görüşler incelendiğinde “Türkiye’de yaşadığım için (f=10)” ve “Türkiye’de yeni bir hayata başladığım için (f=7)” yönünde görüş belirttikleri anlaşılmaktadır. Bu tema ile ilgili katılımcı öğrencilerinin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

(EÖ9) *Türkiye’ye gelmek istiyorsanı ilk yapmanız gereken şey Türkçeyi öğrenmektir.*

(EÖ8) *Çünkü ben şu anda Türkiye’de yaşıyorum.*

(EÖ6) *Çünkü Türkiyede yaşıyorum.*

(EÖ1) *ben yeni hayat başlıyorum o yüzden (Türkiye’de yeni bir hayata başlıyorum o yüzden)*

(KÖ1) *Ben geldim Türkiye yaşamak için bu yuzdan Türkç öğrenmek zorundayım. (Ben Türkiye’ye yaşamak için geldim o yüzden Türkçe öğrenmek zorundayım).*

(EÖ4) *Türkçe öğrenmek zorundayım birkaç sebep var. İlk olarak ben Türkiye’de yaşıyorum ve insanlarla anlaşmaya mecburum.*

Katılımcı görüşleri incelendiğinde Türkiye’de yaşamak için Türkçeyi öğrenme ihtiyacı duydukları anlaşılmaktadır. Ülkelerindeki iç savaş nedeniyle Türkiye’ye iltica eden Suriyeli öğrencilerin Türkiye’deki sosyo-kültürel yaşama adaptasyon süreçlerinin sağlıklı gerçekleşmesi için Türkçe öğrenmeye büyük önem verdikleri söylenebilir. Yeni bir dil öğrenmenin önemini bilme temasıyla ilgili bulgular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. “Yeni bir dil öğrenmenin önemini bilme” temasıyla ilgili bulgular

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Yeni bir dil öğrenmenin önemini bilme	Yeni bir dil öğrenmenin önemli olması	6
	Küçükken yeni dil öğrenme isteği	1

Tablo 10’da Suriyeli misafir öğrencilerin Türkçe öğrenme ihtiyaçları ile ilgili olarak “dil öğrenmenin önemini bilme” temasına ilişkin bulgular görülmektedir. Alt temalar incelendiğinde “Yeni bir dil öğrenmenin önemli olması (f=6)” ve “Küçükken yeni dil öğrenme isteği (f=1)” yönünde görüşler belirttikleri anlaşılmaktadır. Temayla ilgili Suriyeli misafir öğrencilerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

(EÖ3) *Bir dil bir insandır bunan dolayı çok çalışmak gereklidir.* (Bir dil bir insan demektir, bundan dolayı çok çalışmak gerekmektedir.)

(EÖ8) *Çünkü yeni diller öğrenmeği çok iyi bir şey.*

(KÖ2) *İnsan küçükken yeni bir dil öğrenmeli. Çünkü yaş ilerledikçe bir çok soru insanın kafasında oluşuyor. Biraz zorlanıyor insan yeni bir dili öğrenirken.*

(EÖ3) *Yeni bir dil öğrenmek için çok önemli bir şeydir.* (Yeni bir dil öğrenmek çok önemli bir şeydir.)

(KÖ2) *Çünkü şimdi Ben Türkiyede öğrencim, ve her bir dil dünya içinde eğer insan biliyor, çok iyi, çünkü her bir dil bir insandır.* (Çünkü ben Türkiye’ye öğrenciyim ve dünyada bir dil bilmek insan için çok önemlidir. Çünkü her bir dil bir insan demektir.)

Öğrenci görüşleri incelendiğinde genel olarak yeni bir dil öğrenmenin önemine işaret ettikleri anlaşılmaktadır. Bir dil bir insandır, sözüyle somutlaştırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Küçük yaşta dil öğrenmenin önemi ayrıca vurgulanmış. Önemli bir dil olduğu için Türkçe öğrendiklerini belirten öğrencilerin görüşleriyle bulgular Tablo 11’ de verilmiştir.

Tablo 11. “Türkçenin önemli bir dil olması” temasıyla ilgili bulgular

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Türkçenin önemli bir dil olması	Annem Türk olduğu için	1
	Dünya dili olduğu için	1
	Önemli gördüğüm için	1

Tablo 11’de Suriyeli misafir öğrencilerin Türkçe öğrenme ihtiyaçları ile ilgili olarak “Türkçenin önemli bir olması” temasına ilişkin bulgular görülmektedir. Alt temalar incelendiğinde “Annem Türk olduğu için (f=1)”, “Dünya dili olduğu için (f=1)” ve “Önemli gördüğüm için (f=1)” şeklinde alt temaların oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu tema altında incelenen öğrenci görüşleri şu şekildedir:

(KÖ1) *Banca Turk deli olacak Donyada dörtoncu onamli Dil.* (Bence Türkçe Dünyadaki dördüncü önemli dil olacak)

(KÖ2) *Türkçe benim için çok önemlidir.*

(KÖ1) *Birinç sepep Turkç dilli benim ikinç anne dili olduğ için.* (Birinci sebep Türkçe dili benim annemin dili, yani benim ikinci dilim olduğu için Türkçe öğreniyorum)

Türkçenin önemli bir dil olması nedeniyle Türkçe öğrenildiği yönünde sınırlı sayıda görüş belirtildiği görülmektedir. Belirtilen üç görüşten ikisi aynı öğrenciye aittir. Sadece kız öğrencilerin Türkçeyi önemli bir olarak görmesi ayrıca dikkat çekicidir. Bu bulgu Türkçenin yeterince tanıtılmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bulgular Türkçenin ve dolayısıyla Türk kültürünün tanıtımı için daha fazla çaba sarf etmek gerektiğine işaret etmektedir. Misafir öğrencilerin Türkçe öğrenme gerekçeleriyle ilgili “Türkçe öğrenme zorunluluğu” temasına ilişkin bulgular tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. “Türkçe öğrenme zorunluluğu” temasıyla ilgili bulgular

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Türkçe öğrenme zorunluluğu	Öğrencilere Türkçe öğrenme zorunluluğu olması	5

Tablo 12’de misafir öğrencilerin Türkçe öğrenme ihtiyaçları ile ilgili olarak “Türkçenin öğrenme zorunluluğu” temasına ilişkin bulgular görülmektedir. Alt temada “Öğrencilerin Türkçe öğrenme zorunluluğunun olması (f=5)” yönünde görüşlerin yer aldığı görülmektedir. Bu görüşlerin bazısı şu şekildedir:

(EÖ7) *Türkiyede üniversitede okuyacağım gittim Siirt üniversitede kayıt yaptım ama kayıt yaparken 'bir sene Türkçe okuman lazım' dediler. Sonra Vanda ilahiyat bana burs çıktı ile görüştüm C1 Belgesi lazım, Türkçe kursu girmek zorundasın' dedi. O yüzden kurs kayıt yaptım.*

(EÖ1) *Yabancı öğrenciler Türkçe öğrenme zorundalar çünkü hayat dilsiz çok zor efendiye soyleyim. Ama dil olduğu zaman her şey kolaydır.*

(EÖ3). *Çünkü biz yeni öğrenciler Bu yılda türkiyenin üniversitelere girdik ve türkiye bize bir yıl verdi Türkçe öğrenmeyi için” (Biz öğrenciler bu yıl üniversitelere girdik ve Türkiye Türkçe öğrenmek için bize bir yıl süre verdi.)*

Araştırmaya katılan Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmedeki en önemli gerekçelerinden birinin, kurallar gereği Türkiye’de eğitim alabilmek için Türkçe öğrenmenin zorunlu şart olarak belirlenmiş olması olduğu görülmektedir. Misafir öğrencilerin Türkçe öğrenme gerekçeleriyle ilgili “Türkiye’de sağlıklı bir eğitim almak” temasına ilişkin bulgular tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. “Türkiye’de sağlıklı bir eğitim almak” temasıyla ilgili bulgular

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Türkiye’de sağlıklı bir eğitim almak	Lisans eğitimi almak için	8
	Türkiye’de yabancı öğrenci olduğu için	7
	Yüksek lisans eğitimi için	2

Tablo 13’te Türkiye’de eğitim alan misafir öğrencilerin Türkçe öğrenme ihtiyaçları ile ilgili olarak “Türkiye’de sağlıklı bir eğitim almak” temasına ilişkin bulgular görülmektedir. Alt temalarda; “Lisans eğitimi almak için (f=8)”, “Türkiye’de yabancı öğrenci olduğu için (f=7)” ve “Yüksek lisans eğitimi için (f=2)” yönünde görüşlerin yer aldığı görülmektedir. Bu görüşlerin bazıları şu şekildedir:

(EÖ9) *Üniversitede okumam için Türkçe öğrenmem gerekiyordu.*

(EÖ8) *Çünkü makine mühendisliği bölümünde okuyorum, makine mühendisliği bölümünde bütün dersler Türkçeyle veriliyor ve hocalardan çok konular anlamıyorum.*

(EÖ6) *bu sene yüksek lisans okumaya başladığım için.*

(KÖ3) *Gelecek yılda Tıp fakültesinde Tıp okuma başlayacağım ve Tıp için fazla Türkçe bilmem lazım.*

(EÖ1) *üniversite olarak yeni hayat başlıyorum o yüzden türkçe öğrenmeliyim çünkü türkçe bilmiyorumse hayatım şok kötü olacak. (Üniversite bağlamında yeni bir hayata başlıyorum, o yüzden Türkçe öğrenmeliyim. Türkçe öğrenmezsem hayatım çok kötü olacak)*

(EÖ4) *Gelecek sene yüksek lisans yapacağım dersler %100 Türkçe, işte benim için bu en önemli sebep Türkçe öğrenmeye.*

Misafir öğrencilerin görüşleri incelendiğinde; Türkçe eğitim verilen Türkiye’deki lisans, yüksek lisans programlarında sağlıklı bir eğitim alabilmek için Türkçe öğrenme ihtiyacı duydukları, aksi durumda eğitim hayatlarının kötü etkileneceğine inandıkları anlaşılmaktadır. Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenme gerekçeleriyle ilgili “Türkiye’yi sevmek” temasına ilişkin bulgular tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Türkiye’yi sevmek” temasıyla ilgili bulgular

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Türkiye’yi sevmek	Türkiye’yi sevdiği için	2

Tablo 14’te “Türkiye’yi sevmek” temasıyla ilgili misafir öğrencilerin görüşleri görülmektedir. Alt temada; “Türkiye’yi sevdiği için (f=2)” yönünde sınırlı sayıda görüş belirtildiği görülmektedir. Bu görüşler şu şekildedir:

(EÖ5) *Türkiye ülkesini seviyorum.*

(KÖ3) *Ben Türkçeyi öğrenmek istiyorum.*

Araştırmaya katılan öğrencilerin sadece ikisinin Türkiye’yi sevdiği için Türkçe öğrendiğini belirtmesi önemli bir bulgudur. 2011 yılından beri Türkiye’de yaşayan, eğitim alan, çalışan öğrencilerin henüz Türkiye’ye ve dolayısıyla Türkçeye karşı beklenen düzeyde bir sevgi duyulmaması düşündürücü bir durumdur. Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenme gerekçeleriyle ilgili “Ailelerine yardımcı olmak” temasına ilişkin bulgular tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. “Ailelerine yardımcı olmak” temasıyla ilgili bulgular

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Ailelerine yardımcı olmak	İş bulabilmek için	1
	İşinde insanlara yararlı olmak için	1
	Çocuklarına Türkçe öğretmek için	1

Tablo 15’te Türkiye’de eğitim alan misafir öğrencilerin Türkçe öğrenme ihtiyaçları ile ilgili olarak “Ailelerine yardımcı olmak” temasına ilişkin bulgular görülmektedir. Alt temalarda; “İş bulabilmek için (f=1)”, “İşinde insanlara yararlı olmak için (f=1)” ve “Çocuklarına Türkçe öğretmek için (f=1)” şeklinde görüşlerin yer aldığı görülmektedir. Bu görüşler şu şekildedir:

(EÖ6) *Kuran kursunda Arpça ve kuran dersi veriyorum, bunun için düzgün bir şekilde konuşmam lazım.*

(KÖ1) *Kızım okulda Turçe deli öğreniyor bazan Bende yardım ister. O yuzdan Ben yardım edeceğim ne zaman kendim öğrenim önce turçe deli (Kızım okulda Türkçe öğreniyor, bazen benden yardım istiyor. O yüzden ben kendim Türkçeyi öğrendikten sonra yardım edebileceğim.)*

(EÖ4) *Bir kere çalışmak istedim fakat Türkçe bilmediğim için bir türlü iş bulamadım.*

Araştırmaya katılan bazı öğrencilerin görüşleri incelendiğinde temel ihtiyaçların giderebilmek ve işlerinde vatandaşlara daha faydalı olabilmek için Türkçe öğrenmeye gereksinim duydukları anlaşılmaktadır. Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenme gerekçeleriyle ilgili “Sosyal yaşam için” temasına ilişkin bulgular tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. “Sosyal yaşam için” temasıyla ilgili bulgular

Tema	Alt tema	Frekans (f)
Sosyal yaşam için	Türkiye’de sosyalleşmek için	3
	Yeni arkadaşlar edinmek için	3
	Türklerle anlaşabilmek için	3
	Daha iyi yaşamak için	2
	Sağlık hizmeti alabilmek için	1

Tablo 16’da Türkiye’de eğitim alan misafir öğrencilerin Türkçe öğrenme ihtiyaçları ile ilgili olarak “Sosyal yaşam için” temasına ilişkin bulgular görülmektedir. Alt temalarda; “Türkiye’de sosyalleşmek için (f=3)”, “yeni arkadaşlar edinmek için (f=3)”, “Türklerle anlaşabilmek için (f=3)”, “daha iyi yaşamak için (f=2)” ve “Daha iyi sağlık hizmeti alabilmek için (f=1)” şeklinde görüşlerin yer aldığı görülmektedir. Bu görüşlerin bazıları şu şekildedir:

(EÖ1) *...alışveriş olarak, gezilmek olarak tam her şey için dil öğrenmek lazım. (...Alışveriş yapmak, gezmek... her şey için dil öğrenmek gerek.)*

(EÖ9) *Türklerle anlaşmak için Türkçe öğrenmem gerekiyordu.*

(EÖ6) *Türkiyedeki insanlarla anlaşmak için Türkçe gerekiyor*

(EÖ7) *Çok arkadaşlarla Tanıştım, konuştum ve beraber kezdik.*

(EÖ6) *Yeni arkadaşla tanışma istiyorum, bunun için Türkçe öğreniyorum.*

(EÖ3) *Yeni bir arkadaşla tanışacağıim türkçeğim yoksa tanaşamaz kendimiz.* (Türkçem yoksa yeni arkadaşlarla kendim tanışamam.)

(EÖ6) *bazan hastanaya gidiyorum ve hastalığıim anlatamıyorum, bunun için Türkçe öğreniyorum.*

(KÖ1) *Türk insanlar çok seviyorlar sosyal Hayati ve ben sosyal Hayati hoşlanıyorum.*” (Türkler sosyal yaşamı çok seviyorlar, ben de seviyorum)

Türkçe eğitimi alan Suriyeli öğrencilerin sosyal yaşama uyum sağlayabilmek için Türkçe öğrenmeye önem verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili bulgular Türk arkadaşlar edinmek, sosyal çevre oluşturmak, temel hizmetleri alabilmek için Türkçe öğrenmenin öneminin Suriyeli öğrencilerce anlaşıldığı şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma neticesinde çalışmanın problem cümleleri çerçevesinde ulaşılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir;

Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları güçlüklerin yedi ana tema altında toplandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu temalar “Dil becerileri (f=21), Sosyal ilişkiler (f=5), Kültürel adaptasyon (f=2), Alfabe farklılığı (f=2), Dilsel özellikler (f=19), Kişisel nedenler (f=2), Söz varlığı” (f=2) şeklindedir.

Dil becerileri teması ile ilgili Suriyeli öğrencilerin sırasıyla “Konuşma (f=9), Dinleme (f=4), Okuma (f=4), Dilbilgisi (f=3) ve Yazma (f=1)’da sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre Suriyeli öğrencilerin en çok şikâyet ettikleri durumun Türklerin hızlı konuşmaları olduğu, daha çok hızlı konuşmalar nedeniyle dinleme/anlamada da problem yaşadıkları, konuşurken telaffuz hataları yaptıkları ve bu nedenle doğru anlaşılamadıkları öğrenci ifadelerinde görülmektedir. İlgili literatürde yabancı öğrencilerin yaşadıkları sorunlara ve Türkçe öğrenme süreçlerine ilişkin çalışmalar yer almaktadır. Başkan ve Ustabulut (2020)’a göre, dinleme Türkçenin yabancı dil olarak öğretimde en zor gelişen becerilerden biridir. Çünkü yabancı öğrenciler Türkçenin ses, şekil ve cümle yapılarına yeterince hâkim olmamalarının yanı sıra günlük yaşamda birçok farklı ortamda işitsel mesajlara muhatap olmaktadır. Biçer, Çoban ve Bakır (2014) yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunları tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada öğrencilerin yazma, konuşma, dinleme ve okuma becerileri olmak üzere dil bilgisinde problem yaşadıklarını belirtmektedirler. Öğrencilerin en çok yazma becerisinde sorun yaşadıkları, derse yaklaşım konusunda dilin öğretilmemesi probleminin olduğu, uygulamalara çok az yer verildiği, öğrenilen bilgilerin gerçek yaşamla ve iş hayatıyla ilişkilendirilmemesi ve gibi sorunlar yaşadıklarına ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Türker ve Genç (2018) yabancılara Türkçe öğretiminde blog öğretiminin etkisine ilişkin öğrenciler ile yaptıkları görüşmeler sonucunda öğrencilerin bloglar aracılığı ile dilin anlatım gücünden yararlandıkları, okuma becerilerini geliştirdikleri ve okuma sıklıklarını arttırdıklarına ilişkin görüşlere ulaşılmıştır. Kan, Sülüoğlu ve Demirel (2013) yabancı öğrencilerle yaptıkları görüşmede öğrencilerin en çok konuşma becerisinde zorluk yaşadıklarına ilişkin görüş belirttikleri görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin dil öğrenme ve iletişim sürecinde aktif olmalarının dil öğrenme süreçlerini hızlandıracağına ilişkin görüşlerine ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonucun araştırmanın bulguları ile örtüştüğü görülmektedir.

Sosyal ilişkiler temasında, “Çarşı-pazardaki ilişkiler (f=2), Sınıfta Türk öğrenci olmaması (f=1), Arkadaşlıklar (f=1) ve Barınma ihtiyacını giderme(f=1) şeklinde görüşlerden hareketle alt temalar oluşturulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre öğrenciler, Türkçeyi iyi düzeyde öğrenememelerinin sebeplerini sınıflarında Türk öğrencinin olmaması ve sınıfta öğrenim gören tüm öğrencilerin Arap olmasından kaynaklı olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin öğrenme

ortamında da kendi ana dillerini kullanmaya devam ettikleri ve bu durumun da hedef dilde iletişimi sekteye uğratma sonucunu doğurduğu söylenebilir.

Kültürel adaptasyon temasında “Farklı ağızlar (f=1) ve Farklı dil (f=1)” şeklinde görüşlerden hareketle alt temalar oluşturulmuştur. Elde edilen görüşlerde katılımcılar, Türkçe öğrenmeye başladıklarında hedef dilde iletişim kurmakta zorlandıklarını, farklı şehirlerde Türkçenin farklı ağızlarla konuşulmasının dil öğrenme süreçlerini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir.

Alfabe temasında, alfabe farklılığı (f=2) şeklinde alt tema oluşturulmuş, elde edilen görüşlerden hareketle öğrencilerin alfabe farklılığından dolayı Türkçe metin/yazı okumakta zorlandıkları, bunun için daha çok çaba sarf etmeleri gerektiği anlaşılmaktadır. Benzer sonuçlara ulaşan Alshirah (2013) Türkçeyi öğrenen yabancı öğrencilerden en çok Arap öğrencilerin sorun yaşadığını ve yaşanan en büyük sorunun ise alfabe kaynaklı olduğunu belirtmektedir. Er, Biçer ve Bozkırlı (2012) da benzer sonuca ulaşmış araştırmasında alfabeden kaynaklı problemlerin oluştuğunu ifade etmiştir. Elde edilen bu sonuçların araştırmanın bulguları ile örtüştüğü söylenebilir.

Dil özellikleri temasında “Arapça ve Türkçenin yapısal farklılıkları (f=6), Cümle özellikleri (f=3), “Ses özellikleri (f=3), Sözcük transferi (f=2), Sözcük çekim ve türetimi (f=2), Eklerin çeşitliliği ve çokluğu (f=1)” şeklinde görüşlerden hareketle alt temalar oluşturulmuştur. Bu tema ile ilgili öğrencilerin görüşleri incelendiğinde en çok şikâyet ettikleri durumun Türkçenin yapısal özellikleri olduğu görülmektedir. Arapça ve diğer yabancı dillerden Türkçeye transfer edilen kelimelere yüklenen yeni anlamlar, Türkçenin kendine has söyleyiş özellikleri, sesler, kelime türetimi ve ek çeşitliliği vb. öğrencilerin şikâyet ettiği başlıca konulardır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinin önemli boyutlarından biri de şüphe yok ki dil bilgisi öğretimidir. Yabancı dil öğretiminde dil bilgisi içeriğinin öğretilmesini etkileyen birçok faktör bulunur; biçimsel ve ses bilgisel yapılar da bu faktörlerdendir. Türkçenin ses, biçim ve söz dizimi boyutundaki tipolojik hususiyetleri Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesi sürecinde öğrenenlere farklı gelebilmekte ve durum haliyle öğrenme-öğretme sürecini de etkilemektedir (Ünveren, 2019). Benzer sonuçlara ulaşan Gürbüz ve Güleç (2016) yabancı öğrencilerin Türkçeyi öğrenmede en çok dil bilgisi konularında sıkıntı yaşadıklarını ifade etmektedir. Ayrıca öğrencilerin dizi izleme ve müzik dinleme yoluyla da Türkçeyi öğrenme çabalarının olduğu görülmektedir. Er, Biçer ve Bozkırlı (2012) da yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan araştırmalardan hareketle Türkçenin ses özelliklerinden kaynaklı yabancı öğrencilerin sorunlar yaşadığı ve ğ, ş, ç, ı gibi bazı seslerin telaffuzlarını güçlükle gerçekleştirdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Kişisel nedenler temasında, “Sözcükleri ezberleyememe (f=1) ve Ezberlenen sözcükleri unutma (f=1)”, şeklinde görüşlerden hareketle alt temalar oluşturulmuştur. Öğrencilerin kendilerinden kaynaklanan sorunların; sözcük ezberleyememe, ezberledikleri sözcükleri çabuk unutmaları olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenciler her ne kadar Türkçeyi doğal ortamda öğrenme imkânına sahip olsalar da kendi arkadaş çevreleriyle hedef dil yerine kendi ana dilleriyle iletişim kurmalarının (gözleme dayanan bir tespit), yeni sözcüklerle karşılaşma, yeni sözcükler öğrenmelerini olumsuz etkilediği söylenebilir.

Söz varlığı temasında ise “Az sayıda kelime bilme (f=1) ve cümleleri anlayamama (f=1)” şeklinde görüşlerden hareketle alt temalar oluşturulmuştur. Elde edilen görüşler doğrultusunda öğrencilerin az sayıda sözcük bilmeleri ve bilinen sözcüklerin yan anlamlarını bilememeleri konuşmada söylenen cümleleri anlamamaya sebep olduğu söylenebilir. Öğrencilerin bu sorunun üstesinden gelebilmeleri için öncelikle sözcük hazinelerini geliştirmeleri gerekmektedir. Hedef dilin öğrenilmesinde öğrenenler tarafından çeşitli amaçlar öne sürülmektedir. Genel itibarıyla temel düzeyde iletişim kurma amacı ön plana çıksa da gerek dil öğretim merkezlerinde gerekse dil öğretimi için hazırlanan programlarda farklı düzey ve amaçlar ele alınmaktadır. Amaç ne olursa olsun hedef dilde dinlemek, konuşmak, yazmak ve okumak için o dilin söz varlığının etkin bir kullanıcısı olmak gereklidir. Nitekim yabancı dil olarak Türkçe; yabancıların günlük iletişim becerileri, turizm ve meslek etkinlikleri gibi belirli ihtiyaçlar içinde iletişim temelli olmak kaydıyla sözlü ve yazılı olarak anlama-anlatma boyutlarıyla Avrupa Dil Portfolyosu’na uygun olarak öğretilmektedir. İşte bu nedenle

dil öğretimi derslerinde bu bağlam üzerine çalışmaların yapılması önemli ve gereklidir (Ünveren, 2019).

Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenme gerekçeleriyle ilgili görüşleri sekiz ana tema altında belirlenmiştir. Bu temalar “Türkiye’de yaşamak (f=17), Yeni bir dil öğrenmenin önemini bilme (f=7), Türkçenin önemli bir dil olması (f=3), Türkçe öğrenme zorunluğu (f=5), Türkiye’de sağlıklı bir eğitim almak (f=17), Türkiye’yi sevmek (f=2), Ailelerine yardımcı olmak (f=3), Sosyal yaşam için (f=12) şeklindedir. Literatürde yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenme gerekçelerine dair bulguların yer aldığı araştırmalar bulunmaktadır. Tok ve Yığın (2013) yabancı öğrencilerle gerçekleştirmiş olduğu görüşmeler sonucunda öğrencilerin Türkçeyi öğrenme nedenlerinin eğitim amaçlı ve ekonomik beklentilerden kaynaklı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Şengül (2017) Afganistan’dan Türkiye’ye gelen öğrencilerin Türkçe ’ye ve Türkiye’ye ilişkin görüşlerini aldığı araştırmasında öğrencilerin Türkçeye ilişkin bir sempati ve eğilimlerinin olduğunu ve bu durumda iki ülke arasındaki tarihi, siyasi, dini, kültürel benzerliğin etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Türkiye’de yaşamak teması altında “Türkiye’de yaşadığım için (f=10) ve “Türkiye’de yeni bir hayata başladığım için (f=7) şeklinde görüşlerden hareketle alt temalar oluşturulmuştur. Katılımcı görüşleri incelendiğinde Türkiye’de yaşamak için Türkçeyi öğrenme ihtiyacı duydukları anlaşılmaktadır. Ülkelerindeki iç savaş nedeniyle Türkiye’ye iltica eden Suriyeli öğrencilerin Türkiye’deki sosyo-kültürel yaşama adaptasyon süreçlerinin sağlıklı gerçekleşmesi için Türkçe öğrenmeye büyük önem verdikleri söylenebilir.

Yeni bir dil öğrenmenin önemini bilme teması altında “Yeni bir dil öğrenmenin önemli olması (f=6) ve Küçükken yeni dil öğrenme isteği (f=1) şeklinde görüşlerden hareketle alt temalar oluşturulmuştur. Öğrenci görüşleri incelendiğinde genel olarak yeni bir dil öğrenmenin önemine işaret ettikleri anlaşılmaktadır. Bir dil bir insandır, sözüyle somutlaştırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Küçük yaşta dil öğrenmenin önemi ayrıca vurgulanmıştır.

Türkçenin önemli bir dil olması teması altında “Annem Türk olduğu için (f=1), Dünya dili olduğu için (f=1) ve Önemli gördüğüm için (f=1)” şeklinde görüşlerden hareketle alt temalar oluşturulmuştur. Araştırmada Türkçenin önemli bir dil olması nedeniyle Türkçe öğrenildiği yönünde sınırlı sayıda görüş belirtildiği görülmektedir. Bu bulgu Türkçenin yeterince tanıtılmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuç Türkçenin ve dolayısıyla Türk kültürünün tanıtımı için daha fazla çaba sarf etmek gerektiğine işaret etmektedir.

Türkçe öğrenme zorunluğu temasında Öğrencilere Türkçe öğrenme zorunluğu olması (f=5)” şeklinde görüşlerden hareketle alt temalar oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmedeki en önemli gerekçelerinden birinin, kurallar gereği Türkiye’de eğitim alabilmek için Türkçe öğrenmenin zorunlu şart olarak belirlenmiş olması olduğu görülmektedir.

Türkiye’de sağlıklı bir eğitim almak teması altında “Lisans eğitimi almak için (f=8), Türkiye’de yabancı öğrenci olduğu için (f=7) ve Yüksek lisans eğitimi için (f=2)” şeklinde görüşlerden hareketle alt temalar oluşturulmuştur. Misafir öğrencilerin görüşleri incelendiğinde; Türkçe eğitim verilen Türkiye’deki lisans, yüksek lisans programlarında sağlıklı bir eğitim alabilmek için Türkçe öğrenme ihtiyacı duydukları, aksi durumda eğitim hayatlarının kötü etkileneceğine inandıkları anlaşılmaktadır.

Türkiye’yi sevmek temasında “Türkiye’yi sevdiği için (f=2)” şeklinde görüşlerden hareketle alt temalar oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin sadece ikisinin Türkiye’yi sevdiği için Türkçe öğrendiğini belirtmesi önemli bir bulgudur. 2011 yılından beri Türkiye’de yaşayan, eğitim alan, çalışan öğrencilerin henüz Türkiye’ye ve dolayısıyla Türkçeye karşı beklenen düzeyde bir sevgi duyulmaması düşündürücü bir durumdur.

Ailelerine yardımcı olmak teması altında “İş bulabilmek için (f=1), İşinde insanlara yararlı olmak için (f=1) ve Çocuklarına Türkçe öğretmek için (f=1)” şeklinde görüşlerden hareketle alt temalar oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan bazı öğrencilerin görüşleri incelendiğinde temel

ihtiyaçların giderebilmek ve işlerinde vatandaşlara daha faydalı olabilmek için Türkçe öğrenmeye gereksinim duydukları anlaşılmaktadır

Sosyal yaşam teması altında “Türkiye’de sosyalleşmek için (f=3), Yeni arkadaşlar edinmek için (f=3) , Türklerle anlaşabilmek için (f=3), Daha iyi yaşamak için (f=2) ve Daha iyi sağlık hizmeti alabilmek için (f=1)” şeklinde görüşlerden hareketle alt temalar oluşturulmuştur. Suriyeli öğrencilerin sosyal yaşama uyum sağlayabilmek için Türkçe öğrenmeye önem verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili bulgular Türk arkadaşlar edinmek, sosyal çevre oluşturmak, temel hizmetleri alabilmek için Türkçe öğrenmenin öneminin Suriyeli öğrencilerce anlaşıldığı şeklinde yorumlanabilir. Alshirah (2013) öğrencilerin çoğunluğunun Türkçeyi öğrenmenin iş, eğitim ve sosyal yaşamlarına katkı sağlayacağına ilişkin görüş belirttiği bulgusuna ulaşılmıştır. Buna göre Suriyeli öğrenciler daha çok; Türkiye’de yaşamak, Türkiye’de sağlıklı bir eğitim almak, Türkiye’deki sosyal yaşamları ve yeni bir dil öğrenmenin öneminin farkında oldukları için Türkçe öğrenmektedirler.

Kaynakça

- Alshirah, M. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe bilim dalı Arap kökenli öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaştıkları zorluklar ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Altıntaş, M. E. (2018). DKAB öğretmenlerine göre Suriyeli çocukların devlet okullarında karşılaştıkları sorunlar (Nitel Bir Araştırma). *Marife 18* (2), 469-499.
- Başkan, A. ve Ustabulut, M. Y. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde anlama becerileri (dinleme ve okuma). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 21, 39-55. DOI: 10.29000/rumelide.835294.
- Biçer, N., Çoban, İ. ve Bakır, S. (2014). Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin karşılaştığı sorunlar: atatürk üniversitesi örneği, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (29), 125-135.
- Boylu, E. & Işık, P. (2020). Suriyeli mültecilerin yoğun olarak yaşadığı illerde Türkçe öğrenme süreçleri üzerine öğretmen görüşleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (2), 1113-1128.
- Boylu, E., ve Işık, P. (2019). Suriyeli mülteci çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretenlerin yaşadıkları durumlara ilişkin görüşleri. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 895-936.
- Boylu, E., Çal, P. ve Ustabulut, M. Y. (2018). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türkçede konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklara ilişkin görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(1), 459-480.
- Bölükbaş, F. (2016). Suriyeli Mültecilerin dil ihtiyaçlarının analizi: İstanbul örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 21-31.
- Bulut, S., Kanat Soysal, Ö. ve Gülçiçek, D. (2018). Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğretmeni olmak: Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1210-1238.
- Çetin, İ. (2016). Türkiye’de Suriyeli sığınmacıların sosyal ve kültürel entegrasyonu. *Sosyoloji Dergisi*, 34, 197-222.
- Dönmez, M. İ. ve Paksoy, S. (2015). Türkiye’de öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmede karşılaştıkları sorunlar üzerine bir araştırma: Kilis 7 Aralık Üniversitesi örneği. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 3(3), 1907-1919.
- Er, O.; Biçer, N. ve Bozkırlı, K. Ç. (2012). Yabancılarla Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(2), 51-69.
- Erdem, M. D., Kaya, İ ve Yılmaz, A. (2017). Örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli çocukların eğitimleri ve okul yaşantıları hakkında öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5 (3), 463-476.
- Ergen, H.ve Şahin, E. (2019). Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin eğitimi ile ilgili yaşadıkları problemler. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (44), 377-405.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2020). Geçici koruma altındaki Suriyeliler, <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (01.01.2021) tarihinde alınmıştır.

- Gün, M. (2015). Yabancılara Türkçe öğretimi veren öğretim elemanlarının Adıyaman ili çadır kent bölgesinde Türkçe öğrenen Suriyeli mültecilere Türk kültürü aktarımına ilişkin görüşleri. *Cappadocia Journal of History and Social Sciences*, 5, 119 - 138
- Gürbüz, R. & Güleç, İ. (2016). Türkiye’de eğitim gören yabancı öğrencilerin Türkçeye ilişkin görüşleri: Sakarya üniversitesi örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 6/2.141-153.
- Kan, O. M, Sülüoğlu, B, & Demirel, Ö. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi programı ile ilgili okutman ve öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (24), 29-42.
- Kaya, M. ve Kardaş, M.N. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı 1: 2016, 2017 Türkçe Öğretim programı (MEB), M.N. Kardaş (Ed.), *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi* İçinde s. 83-104, Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Kaya, M. ve Kardaş, M.N. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı 2: Türkiye Maarif vakfının Hazırladığı Program (TMV,2019), M.N. Kardaş (Ed.), *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi* İçinde s.107-134, Ankara: Pegem Akademi Yay.
- MEB. (2016). *Yabancılara Türkçe öğretimi (6-12 yaş) 1. seviye kurs programı*. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB. (2016). *Yabancılara Türkçe öğretimi (6-12 yaş) 2. seviye kurs programı*. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB. (2016). *Yabancılara Türkçe öğretimi (6-12 yaş) 3. seviye kurs programı*. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB. (2016). *Yabancılara Türkçe öğretimi (13-17 yaş) 1. seviye kurs programı*. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB. (2016). *Yabancılara Türkçe öğretimi (13-17 yaş) 2. seviye kurs programı*. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB. (2016). *Yabancılara Türkçe öğretimi (13-17 yaş) 3. seviye kurs programı*. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB (2017a). *Yabancı diller Türkçe a1 seviyesi kurs programı*. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB (2017b). *Yabancı diller Türkçe b1 seviyesi kurs programı*. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Moralı, G. (2018). Suriyeli mülteci çocuklara Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *OPUS –Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1426-1449. DOI: 10.26466/opus.443945
- Özdemir, E. (2017). Suriyeli mültecilerin Türkiye’deki algıları. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16 (1), 115-136
- Soylu, A., Kaysılı, A. ve Sever (2020). Mülteci çocuklar ve okula uyum: öğretmenlerin kültüre duyarlılıkları üzerinden bir çözümleme. *Eğitim ve Bilim*, 45(201), 313-334.
- Şengül, K. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Afganistanlı Özbek Türklerinin Türkiye Türkçesine yönelik görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 27(2). 91-100.
- Tok, M. ve Yığın, M. (2013). Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme nedenlerine ilişkin bir durum çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(8), 132-147.
- Türker, S. M, & Genç, A. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde blogların öğretim amaçlı kullanımı üzerine öğrenci ve öğretmen görüşleri. *SEFAD*, (39) 251-266
- Türkiye Maarif Vakfı, (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretim programı*. İstanbul.
- Ünal, K., Taşkaya, S. M. ve Ersoy, G. (2018). Suriyeli göçmenlerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 134-149.
- Ünveren, D. (2019). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yanlış örneksemeleri kullanma durumları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(4), 2178-2197
- Ünveren, D. (2019). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde onomatopiler (yansımalar), *Ekev Akademi Dergisi* 23 (79), 83-99.
- Yıldız, Ö. (2013). Syrian refugees in the Turkey’s camps: Problems, expectations, Turkey and future perception. *Journal of Sociological Research*, 16 (1), 141-169.